

Ovaj Zbornik štampan je uz podršku
Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje

Reč unapred: Mr Branislav Filipović: Ekologija kao režim metadiskurzivnosti	5
1. dr Vukašin Pavlović: Ekološki izazovi Srbije	7
2. dr Miladin Avramov: Neka zapažanja o stanju životne sredine u Srbiji i kako stići do cilja.....	10
3. Boško Kovačević: Posledično bavljenje ekologijom	19
4. Darko Nadić: Ekološka politika Srbije i izazovi evropskih integracija.....	24
5. Dušan Jakovljević: Ekološki izazovi Srbije	35
6. Mr Olivia Đureković Tešić: Odgovor civilnog društva na ekološke izazove	45
7. Dunja Savić, Danko Aleksić, Jasna Stepanov, Ljiljana Čurčić, Hristina Stevanović Čarapina, Anđelka Mihajlov: Bezbednost životne sredine u lokalnoj zajednici kao izazov održivog razvoja.....	56
7. Prof. dr Jordan Aleksić: Prirodni kapital.....	70
8. dr Božo Drašković: Ogljed o vrednosti prirodnih resursa - koristi, troškovi i metode.....	84
9. Srećko Mihailović: Opomene mrtvog jezera	100
10. dr Stevan Lilić, mr. Mirjana Drenovak: Pravo učešća javnosti u procedurama	106
11. Prof. dr Petar Đukić: Ekonomska dimenzija ekološke racionalnosti: koncept održivog razvoja Srbije	113
12. Marko Milenković: Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora u Srbiji: ekološki, ekonomski i pravni izazovi.....	129

PRAVO UČEŠĆA JAVNOSTI U PROCEDURAMA

1. UČEŠĆE JAVNOSTI U PROCEDURAMA OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Osnovne pravne pretpostavke u vezi sa učešćem javnosti u procedurama od značaja za zaštitu životne sredine u našem pravu regulisane su normama (sistemskog) Zakona o zaštiti životne sredine (2004).¹ U tom smislu, svako ima pravo da bude obavješten o stanju životne sredine i da učestvuje u postupku donošenja odluka čije bi sprovođenje moglo uticati na životnu sredinu.² *Ratio legis* za učešće javnosti nalazi se u funkcionalnoj međuzavisnosti postupka informisanja i učešća javnosti u procesu donošenja ekoloških odluka.³ Ilustrativni primeri se mogu naći u Zakonu o proceni uticaja na životnu sredinu,⁴ Zakonu o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu,⁵ kao i u Zakonu o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine.⁶ Tako je članom 10. Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu normirana obaveza nadležnog organa da obavesti zainteresovane organe i organizacije, kao i opštu javnost o podnetom zahtevu o potrebi procene uticaja u roku od deset dana od dana prijema urednog zahteva. Istim članom utvrđena je i obaveza nadležnog organa da u odgovarajućem obavještenju posebno navede podatke o nosiocu projekta (naziv, vrsta i lokacija projekta čije se izvođenje planira), mestu i vremenu mogućeg uvida u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahteva nosioca projekta, prirodi

* Prof. dr Stevan Lilić (www.slilic.com), redovni profesor Pravnog fakulteta u Beogradu, rukovodi redovnom nastavom iz predmeta Ekološko pravo od njegovog uvođenja na Pravnom fakultetu u Beogradu. Na posleddiplomskim studijama izvodi nastavu na predmetu EU Environment Policy and Law – Aspects of Human Rights, u okviru kursa Master in European Integration. Autor je i koautor većeg broja naučnih i stručnih radova iz oblasti zaštite životne sredine, između ostalog: Teaching Environmental Law in Serbia – Challenges and Prospects, Upravna i upravno-sudska zaštita prava na učešće javnosti u stvarima od značaja za životnu sredinu u Srbiji, Ekološka informacija u pravu EU i zakonodavstvu Srbije, Arhuska konvencija i pristup ekološkoj pravdi u Evropskoj Uniji i Srbiji, Ekološka inspekcija u zakonodavstvu Srbije i Evropske Unije, Ekološka pravda, Stanje prava životinja i njihova zaštita u Srbiji, Zaštita životne sredine, lokalna samouprava i lokalna Agenda 21.

Mr Mirjana Drenovak, asistentkinja Pravnog fakulteta u Beogradu, vodi stručnu grupu iz predmeta Ekološko pravo. Učestvuje u izvođenju nastave na posleddiplomskim studijama na predmetu EU Environment Policy and Law – Aspects of Human Rights u okviru kursa Master in European Integration. Autorka je i koautorka naučnih i stručnih radova iz oblasti zaštite životne sredine, između ostalog: Načelo opreza (precautionary principle) i vanredno ukidanje rešenja, Odluka o saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu kao upravni akt, Upravna i upravno-sudska zaštita prava na učešće javnosti u stvarima od značaja za životnu sredinu u Srbiji, Primena Direktive 2008/1/EU o integrisanoj prevenciji i kontroli zagađivanja u Srbiji.

¹ Zakon o zaštiti životne sredine, „Službeni glasnik RS“, br. 135/2004.

² Zakon o zaštiti životne sredine, član 9, tačka 10.

³ Christian Schall, „Public Interest Litigation Concerning Environmental Matters Before Human Rights Courts: A Promising Future Concept?“, Journal of Environmental Law, Oxford University Press, 2008, str. 417-453.

⁴ Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu, „Službeni glasnik RS“, br. 135/2004.

⁵ Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, „Službeni glasnik RS“, br. 135/2004.

⁶ Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, „Službeni glasnik RS“, br. 135/2004.

odluke koja će biti doneta na osnovu podnetog zahteva, kao i o nazivu i adresi nadležnog organa. Tzv. zainteresovana javnost ovlašćena je da u roku od 10 dana od prijema obavještenja dostavi svoje mišljenje. Nadležni organ o podnetom zahtevu o potrebi procene uticaja odlučuje uzimajući u obzir dostavljena mišljenja zainteresovane javnosti.

2. ZAKONSKO DEFINISANJE „JAVNOSTI“

Postupak učešća javnosti u procedurama od značaja za zaštitu životne sredine prema Zakonu o zaštiti životne sredine predviđa obavezu izlaganja projekata, planova i programa na javni uvid i postupak javne rasprave. Iako ova formulacija ne daje sve elemente za precizno određivanje mesta i uloge javnosti, do toga se može doći analizom ukupne zakonske regulative o materiji životne sredine.⁷

Polazeći od formulacija u našem važećem zakonodavstvu, terminološki i sadržinski mogu se razlikovati pojmovi „javnost“ i „zainteresovana javnost“. Tako, javnost čine „jedno ili više fizičkih ili pravnih lica, njihova udruženja, organizacije ili grupe“.⁸ S druge strane, zainteresovana javnost odnosi se na „javnost na koju projekat utiče ili je verovatno da će uticati, uključujući i nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine i evidentirane su kod nadležnog organa“.⁹ Konsekventno, zainteresovana javnost ima značajan uticaj u postupku donošenja ekoloških odluka, naročito zbog mogućnosti da neposredno učestvuje u procesu donošenja ekoloških odluka, kao i zbog prava da podnese odgovarajući pravni lek – žalbu, odnosno tužbu. Kao zainteresovane organe i organizacije, Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu, u članu 2, stav 1, tačka 8, identifikuje one organe i organizacije Republike, odnosno Autonomne pokrajine i lokalne samouprave i preduzeća, koji su ovlašćeni za utvrđivanje uslova i izdavanje dozvola, odobrenja i saglasnosti za izgradnju objekata, planiranje i uređenje prostora, praćenje stanja životne sredine, obavljanje delatnosti i zaštitu i korišćenje prirodnih i radom stvorenih vrednosti. Može se uočiti da je u našem zakonodavstvu terminološko određenje pojma „javnost“ i pojma „zainteresovana javnost“ u skladu sa onim što predviđa Arhuska konvencija.¹⁰

U evropskom ekološkom zakonodavstvu,¹¹ pravo na pristup ekološkim informacijama¹² kojima raspolažu javne vlasti država članica Evropske unije regulisano je

⁷ Više o ovoj temi: Stevan Lilić, Mirjana Drenovak, Upravna i upravno-sudska zaštita prava na učešće javnosti u stvarima od značaja za životnu sredinu u Srbiji, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, Beograd, 2009, str. 217-231.

⁸ Zakon o zaštiti životne sredine, član 3, stav 1, tačka 26, kao i Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu, član 2, stav 1, tačka 1.

⁹ Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu, član 2, stav 1, tačka 7.

¹⁰ Maria Lee, EU Environmental Law – Challenges, Change and Decision-Making, Oxford and Portland, 2005, str. 126-127.

¹¹ Uporedi: Michael A. Heldeweg, René J.G.H. Seerden, Kurt R. Deketealere, Public Environmental Law in Europe – a Comparative Search for a *ius Commune*, European Environmental Law, Kluwer Law International, 2004, str. 85-86.

¹² Uporedi: Stevan Lilić, Maja Stojanović, Ekološka informacija u pravu EU i zakonodavstvu Srbije, „Eko-justus I: Pravo i životna sredina u privredi i praksi“, Forum kvaliteta (Asocijacija za globalna pitanja kvaliteta), Beograd 2008, str. 35-40.

Direktivom Saveta Evropske zajednice 90/313/EEC o slobodi pristupa informacijama o životnoj sredini (1990).¹³ Navedenom Direktivom pravo na ekološku informaciju formulisano je ne samo kao mogućnost, već kao osnovno pravo.¹⁴ Pod „ekološkom informacijom“ smatra se informacija koja se odnosi na životnu sredinu u pisanoj, vizuelnoj ili audio, odnosno, u formi baze podataka.¹⁵ Ekološkom informacijom, osim podataka o stanju životne sredine, smatraju se i ostali podaci relevantni za životnu sredinu. „Javne vlasti“ koje su dužne da pruže informaciju definisane su na širi način, tako da se podrazumevaju organi uprave na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou, kao i druge organizacije koje se bave životnom sredinom i koje poseduju relevantne ekološke informacije.¹⁶ Navedeni organi imaju obavezu da traženu ekološku informaciju pruže najdalje u roku od dva meseca. U smislu člana 5. Direktive, usluga davanja ekološke informacije ne sme se naplaćivati preko „razumne cene“. Ako nadležni organ odbije da izda informaciju, lice čiji je zahtev odbijen, može u upravnom, odnosno sudskom postupku tražiti preinačenje takve odluke.

Direktivom je regulisano i da ekološku informaciju može tražiti bilo koje fizičko ili pravno lice, pri čemu nije predviđena obaveza dokazivanja tzv. posebnog interesa. Osim toga, kao ovlašćena lica obuhvaćeni su ne samo državljani države članice od čijih se vlasti informacije zahtevaju, već i lica iz drugih država članica Evropske unije, kao i lica van Evropske unije.¹⁷

3. INFORMISANJE JAVNOSTI I MOGUĆNOST AKTIVNOG UČEŠĆA JAVNOSTI U PROCEDURAMA OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Imajući u vidu naše važeće zakonodavstvo u oblasti zaštite životne sredine, može se uočiti da regulativa informisanja javnosti o fazama postupka i mogućnostima aktivnog učešća javnosti nije konzistentna. U tom smislu, Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu propisuje pravilo da se obaveštavanje javnosti realizuje putem najmanje jednog lokalnog lista na nekom od službenih jezika koji su u upotrebi na području koje je zahvaćeno uticajem planiranog projekta, a može se vršiti i putem elektronskih medija. Osim toga, kao značajni instrument participacije javnosti normirana je i obaveza nadležnog

¹³ Directive of the Council of the European Community 90/313 on the freedom of access to information on the environment, OJ 158/56 od 23. juna 1990. god. Izvor: http://www.biosafety.be/GB/Dir.Eur.GB/Other/90_313/90_313.html, 11. maj 2009. Direktiva je stupila na snagu 1. januara 1993. godine. Uporedi: Ruth Hillary, *Environmental Reporting Requirements under the EU: Eco-Management and Audit Scheme (EMAS)*, The Environmentalist 15/4, Springer Netherlands, 1995, str. 299.

¹⁴ Član 1. Direktive Saveta Evropske zajednice 90/313/EEC, od 23. juna 1990. god.

¹⁵ Član 2. Direktive Saveta Evropske zajednice 90/313/EEC, od 23. juna 1990. god.

¹⁶ Član 6. Direktive Saveta Evropske zajednice 90/313/EEC, od 23. juna 1990. god.

¹⁷ Vid Vukasović, *Međunarodno-pravno regulisanje informisanja o životnoj sredini u Evropi*, Zbornik radova sa konferencije „Životna sredina ka Evropi“, Beograd, 2005, str. 66.

organa da stavi na uvid javnosti kompletnu dokumentaciju o postupku procene uticaja na životnu sredinu. Ova obaveza se ima izvršiti u roku od 15 dana od dana podnošenja pismenog zahteva. Iako su predviđeni izuzeci od navedenog pravila, koji se odnose na dokumentaciju zaštićenu oznakom poverljivosti, propisano je i pravilo da podaci o emisijama, rizicima od udesa, rezultatima monitoringa i inspekcijom nadzoru¹⁸ ne mogu biti zaštićeni kao „poverljivi“ (tajna). Ono što svakako doprinosi maksimizaciji dostupnosti informacija javnosti jeste i činjenica da se izveštaj o strateškoj proceni uticaja, kao i izveštaj o učešću javnosti vode u „Javnoj knjizi“ koja je dostupna ne samo u papirnoj, već i u elektronskoj formi.

S druge strane, Zakonu o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu može se uputiti i negativna ocena u vezi sa pitanjem učešća zainteresovane javnosti. Tako, prema članu 11. ovog Zakona, u pripremljenoj fazi postupka strateške procene uticaja na životnu sredinu nije predviđeno učešće javnosti. Postupak vršenja strateške procene uticaja određenih planova i programa na životnu sredinu radi obezbeđivanja zaštite životne sredine i unapređenja održivog razvoja sprovodi se u tri faze: 1) pripremljena faza, u kojoj se donosi odluka o izradi strateške procene uticaja; 2) faza izrade samog izveštaja o strateškoj proceni uticaja; i 3) faza davanja saglasnosti, odnosno usvajanja izveštaja o strateškoj proceni uticaja. Pošto ovaj Zakon ne definiše pojam „zainteresovane javnosti“, to znači da stranka ne predstavlja javnost u postupku. Mogućnost izlaganja na uvid javnosti i javne rasprave postoji tek u fazi usvajanja izveštaja. Veoma je indikativno da ovaj zakon ne sadrži ni jednu odredbu kojom se normira pravna zaštita u slučaju povrede postupka izlaganja na javni uvid (odnosno u vezi sa raspravom), čime se u velikoj meri umanjuje mogućnost efektivnog delovanja javnosti.

Može se zaključiti da naši propisi iz oblasti zaštite životne sredine, odnosno zakoni koji uređuju oblast procene i strateške procene uticaja na životnu sredinu, uvode složene i inkonzistentne procedure uvida javnosti, što u stvarnosti znači nedovoljno efikasne postupke obaveštavanja javnosti i obezbeđenja njene participacije u procesima donošenja odluka od značaja za životnu sredinu.

4. UPRAVNA I UPRAVNO-SUDSKA ZAŠTITA PRAVA NA UČEŠĆE JAVNOSTI U PROCEDURAMA OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE U SRBIJI

Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu određuje u kojim situacijama i protiv kojih odluka je moguće izjaviti žalbu. Aktivnu legitimaciju za podnošenje žalbe imaju

¹⁸ Uporedi: Stevan Lilić, *Ekološka inspekcija u zakonodavstvu Srbije i Evropske unije*, Zbornik radova „50 godina Evropske unije“, Institut za uporedno pravo i Kancelarija za pridruživanje EU Vlade Srbije, Beograd, 2007, str. 277-287.

odgovarajući organi, organizacije i zainteresovana javnost. S druge strane, ovim Zakonom normirano je i da se protiv konačne odluke o davanju saglasnosti, odnosno odbijanju zahteva za izdavanje saglasnosti, ne može izjaviti žalba, mada predviđa da se protiv takvih odluka može voditi upravni spor.

Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja životne sredine propisuje da se protiv rešenja o izdavanju integralne dozvole, odnosno protiv rešenja o odbijanju zahteva za izdavanje ove dozvole, ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Imajući u vidu da „rešenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahteva za izdavanje dozvole nadležni organ dostavlja operateru i o tome obaveštava druge organe i organizacije i javnost u roku od osam dana od dana donošenja rešenja“ (čl. 15, st. 6), otvara se pitanje koji su subjekti u ovom slučaju aktivno legitimisani za pokretanje upravnog spora?¹⁹ Navedena formulacija navodi na zaključak da pravo na pokretanje upravnog spora pripada samo operateru, kao licu kome se odluka i dostavlja, pri čemu ostali subjekti postupka, uključujući i „zainteresovanu javnost“, povodom donetog rešenja ne bi imali ni pravo žalbe (jer je Zakonom isključena), ali ni pravo na tužbu za pokretanje upravnog spora (jer nisu aktivno legitimisani).

Načelo ustavnosti i zakonitosti, između ostalog, počiva na premisi izbegavanja kumulativnog isključenja i žalbe u upravnom postupku i tužbe u upravnom sporu. U evropskom zakonodavstvu, važnost sudske kontrole zakonitosti upravnih akata (*judicial review of administrative acts*) istaknuta je i Preporukom R (2004) 20 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama.²⁰ Preporukom se sudska kontrola određuje kao ispitivanje i utvrđivanje zakonitosti upravnog akta i donošenje odgovarajućih mera od strane suda. Za razliku od solucije u našem pravu, prema Preporuci se kao upravni akti smatraju kako pojedinačni, tako i opšti pravni akti organa uprave, kao i fizičke radnje koje uprava preuzima prilikom vršenja svojih ovlašćenja, a koje mogu uticati na prava i pravne interese fizičkih i pravnih lica. S druge strane, sudska kontrola zakonitosti upravnih akata, prema Preporuci, odnosi se i na situacije kada organ uprave, suprotno zakonskoj obavezi, odbije ili propusti odgovarajuće činjenje. Imajući navedeno u vidu, može se zaključiti da bi u cilju efikasnog ostvarivanja prava učešća javnosti u kreiranju ekološke politike i kontroli njenog sprovođenja, pravo na pokretanje upravnog spora trebalo omogućiti i „zainteresovanoj javnosti“.

¹⁹ „Operater jeste svako fizičko ili pravno lice koje, u skladu sa propisima, upravlja postrojenjem ili ga kontroliše ili je ovlašćen za donošenje ekoloških odluka u oblasti tehničkog funkcionisanja postrojenja i na čije ime se izdaju integrisane dozvole“. Član 2, stav 1, tačka 15. Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja životne sredine.

²⁰ Preporuka R (2004) 20 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o sudskoj reviziji upravnih akata, usvojena od strane Komiteta ministara 15. decembra 2004. godine na 909. sastanku zamenika ministara, *Pravna Evropskog suda za ljudska prava i primena evropskih standarda u upravnom pravu Srbije*, Vrhovni sud Srbije, Beograd, 2007, str. 143 i dalje.

Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu ne stipuliše mogućnost zaštite prava javnosti u upravnom postupku po žalbi, ali ni po tužbi u upravnom sporu. „Odsustvo prava na žalbu, odnosno tužbu, lišava javnost mogućnosti da brani stav iskazan u postupku javnog uvida i rasprave, mišljenje javnosti gubi pravnu težinu, a čitav postupak učešća javnosti dobija ton 'pravnog dekora'. Time se ovaj zakon bitno u svom negativnom kontekstu odvajava od ostala dva zakona.“²¹

Može se zaključiti da su u našem zakonodavstvu rešenja u vezi sa ovim pitanjem inkonzistentna, jer je, s jedne strane, mogućnost pokretanja upravnog spora zainteresovane javnosti predviđena Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu i Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja, dok, s druge strane, takva mogućnost nije predviđena Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu.

5. ZAKON O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O DOSTUPNOSTI INFORMACIJA, UČEŠĆU JAVNOSTI U DONOŠENJU ODLUKA I PRAVU NA PRAVNU ZAŠTITU U PITANJIMA ŽIVOTNE SREDINE

Zakonom o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (2009),²² potvrđena je Konvencija koja je usvojena 25. juna 1998. godine u danskom gradu Arhusu (tzv. Arhuska konvencija). Ovim Zakonom je u zakonodavstvo Srbije unet značajan pravni novum koji omogućava konzistentnu pravnu zaštitu prava na učešće javnosti u procedurama od značaja za zaštitu životne sredine.²³

U cilju postizanja zaštite prava svakog pojedinca sadašnjih i budućih generacija na život u životnoj sredini adekvatnoj njegovom zdravlju i blagostanju, potpisnice Konvencije garantuju pravo na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, u skladu sa odredbama Konvencije. Ratifikacijom ove Konvencije Srbija je preuzela obavezu uvođenja zakonskih, upravnih i drugih mera, uključujući i mere za međusobno usklađivanje odredbi o dostupnosti ekoloških informacija, učešću javnosti u donošenju ekoloških odluka i pravnoj zaštiti iz ove Konvencije. Osim toga, Srbija se obavezala na uvođenje odgovarajućih izvršnih mera

²¹ Sreten Đurđević, Nataša Đeređ, *Osnovna konvencija u Republici Srbiji: učešće javnosti u procesu donošenja odluka o životnoj sredini – slučajje Srbija*, Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu, Kancelarija u Srbiji, Beograd, 2005, str. 25.

²² Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, „Službeni glasnik RS“, br. 39/09.

²³ Uprredi: Strvan Lilić, *Osnovna konvencija i pristup ekoloških prava u Evropskoj uniji i Srbiji*, Zbornik radova „Libri Amicorum Dobrotiv Mitrović“, Beograd, 2007, str. 597-610.

za ustanovljavanje i održavanje jasnog, transparentnog i konzistentnog okvira za sprovođenje odredbi ove Konvencije.²⁴

Konvencija predviđa i obavezu promovisanja ekološkog obrazovanja i ekološke svesti kod javnosti, posebno po pitanju obezbeđenja dostupnosti informacija, učešća u donošenju ekoloških odluka i ostvarivanja pravne zaštite u pitanjima životne sredine. Stipulisana je i obaveza pružanja saveta javnosti u traženju informacija, kao i olakšavanje učešća u donošenju odluka i pružanju pravne zaštite u pitanjima životne sredine od strane službenika i vlasti.

Član 8. Konvencije normira osnove učešća javnosti tokom pripreme izvršnih propisa i/ili opšteprimenljivih zakonski obavezujućih normativnih instrumenata. U tom cilju, svaka potpisnica Konvencije će nastojati da promoviše efikasno učešće javnosti u odgovarajućoj fazi postupka, kada su opcije još uvek otvorene, tokom pripreme izvršnih propisa od strane organa javne vlasti i drugih opšte primenljivih zakonski obavezujućih pravila koja mogu imati značajan uticaj na životnu sredinu. Pri tome, predviđeno je: 1) utvrđivanje vremenskih rokova dovoljnih za efikasno učešće javnosti; 2) objavljivanje ili na drugi način stavljanje na raspolaganje javnosti nacrtu pravila; i 3) davanje mogućnosti javnosti da učestvuje u raspravi direktno ili preko predstavničkih konsultativnih tela. Rezultati učešća javnosti biće uzeti u obzir u najvećoj mogućoj meri.

6. ZAKLJUČAK

Afirmaciju prava na učešće javnosti u procedurama od značaja za zaštitu životne sredine moguće je postići stvaranjem adekvatnih mehanizama za prikupljanje i analizu informacija o stanju u životnoj sredini, kao i omogućavanjem pristupa tim informacijama stručnjacima i široj javnosti. Imajući u vidu naša važeća zakonska rešenja u oblasti zaštite životne sredine, može se uočiti da regulativa informisanja javnosti o fazama postupka i mogućnostima aktivnog učešća javnosti nije konzistentna. Implementacijom novih zakonskih rešenja iz oblasti ekološkog prava, posebno nedavno ratifikovane Arhuske konvencije, može se značajno doprineti harmonizaciji našeg nacionalnog ekološkog pravnog okvira sa regulativom i standardima Evropske unije. Usaglašavanjem ekološke pravne regulative Srbije sa Arhuskom konvencijom može se postići dosledna pravna zaštita i „pristup ekološkoj pravdi“ u upravnom i upravno-sudskom postupku, posebno u odnosu na učešće javnosti u odlučivanju o stvarima od značaja za životnu sredinu.

²⁴ Uporedi član 3. Zakona o pružanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine.